Podkladový materiál pre tvorbu strategického programového dokumentu pre Keňu pre roky 2013 – 2016

Poznámka: Tento materiál je podkladový materiál a pracovný dokument, pripravený Platformou mimovládnych rozvojových organizácií pre ďalšie spracovanie MZVaEZ SR.

Obsah

1. Úvod 1

2. Situačná analýza 2

3. Rozvojové priority Kenskej republiky 4

4. Doterajšie rozvojové aktivity slovenských subjektov v Keni 5

5. Sektorové priority oficiálnej rozvojovej spolupráce SR pre Keňu 6

6. Prierezové témy oficiálnej rozvojovej spolupráce SR pre Keňu 14

7. Teritoriálne priority oficiálnej rozvojovej spolupráci SR pre Keňu 14

8. Zapojenie slovenských podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce 14

9. Koordinácia donorov pôsobiacich v Keni 17

10. Modality oficiálnej rozvojovej spolupráce SR v Keni 17

11.Zmluvná základňa medzi Slovenskou republikou a Kenskou republikou 19

12. Monitoring a hodnotenie programovej stratégie pre Keňu 20

13. Zoznam skratiek 22

14. Prílohy 23

Príloha č. 1 Sektorové priority kľúčových donorov v Keni 23

Príloha č. 2 Prehľad doterajších aktivít slovenskej rozvojovej spolupráce v Keni 24

1. Úvod

Slovenská republika (SR) ako člen Európskej únie (EÚ) a medzinárodného spoločenstva demokraticky a ekonomicky vyspelých krajín uznáva princíp solidarity a prijíma spoluzodpovednosť pri riešení globálnych problémov. Prostredníctvom rozvojovej spolupráce, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou zahraničnej politiky, sa SR hlási k medzinárodným záväzkom v oblasti rozvoja a podieľa sa na plnení Miléniových rozvojových cieľov OSN.

Napriek ekonomickému rastu v posledných rokoch sa v Keni nedarí zmierniť sociálne a ekonomické rozdiely, 43 % obyvateľstva žije pod hranicou chudoby.

Kenská republika je súčasťou teritoriálnych priorít oficiálnej rozvojovej spolupráce SR (ODA) od roku 2003. Od roku 2009 je v rámci Strednodobej stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 - 2013 klasifikovaná ako jedna z troch programových krajín slovenskej rozvojovej spolupráce. V Keni je preto možné nadväzovať na bohatú tradíciu vzájomných vzťahov a prebiehajúce aktivity slovenských subjektov. V krajine sú úspešne etablované nielen mimovládne organizácie, ale aj slovenské vedecké a vzdelávacie inštitúcie, a to konkrétne v oblasti zdravotníctva a školstva. Užitočnou bázou pre rozvojovú spoluprácu je dohoda o rozvojovej spolupráci schválená vládou SR v novembri 2011. Väzby medzi SR a Keňou ponúkajú veľký potenciál na zapojenie slovenských subjektov do rozvojových aktivít ako aj na podporu podnikateľských aktivít, ktoré majú pozitívny dopad na socioekonomickú situáciu v krajine. Prítomnosť zastupiteľského úradu v Nairobi je predpokladom lepšej koordinácie slovenských rozvojových aktivít s ďalšími donormi, vládnymi inštitúciami a miestnymi partnermi.

Jednou zo stanovených úloh Strednodobej stratégia ODA SR na roky 2009 –2013 bola aj úloha vypracovať Stratégiu pomoci SR pre Keňu ako programovú krajinu. Táto úloha bola opakovane stanovená aj v rámci Národných programov ODA, vrátane Národného programu ODA na rok 2013. Vypracovanie strategických dokumentov pre programové krajiny odporúča ako prioritu aj špeciálna hodnotiaca správa DAC OECD, v rámci ktorej bola hodnotená slovenská rozvojová spolupráca v roku 2011.

Cieľom programového strategického dokumentu pre Keňu je nastaviť dlhodobú konzistentnú programovú stratégiu slovenskej rozvojovej spolupráce pre roky 2013 – 2016, ktorá zabezpečí efektívnejšie vynakladanie zdrojov a finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu.

Materiál bol vytvorený v rámci projektu „„Koordinácia odbornej spolupráce mimovládnych rozvojových organizácií v záujme zvyšovania efektívnosti slovenskej rozvojovej pomoci“ , financovaného zo zdrojov SlovakAid.

2. Situačná analýza

Poznámka: Táto kapitola bola upravená a doplnená na základe pripomienok ZÚ Nairobi z februára 2013. Z dôvodu konania prezidentských volieb v marci 2013 odporúčame zapracovať stanovisko MZVaEZ SR k ich výsledkom – zvoleniu kandidáta Uhuru Kenyatta, ktorý čelí obvineniam Medzinárodného trestného súdu za zločiny proti ľudskosti. Prípadne krátenie textu tejto kapitoly ponechávame v kompetencii MZVaEZ SR.

Politická situácia

Kenská republika získala nezávislosť 12.12.1963. Prvým kenským prezidentom sa stal Jomo Kenyatta, ktorý presadil politickú orientáciu nezávislej Kene na západné krajiny. V 60. – 70. rokoch 20. storočia Keňa zažívala obdobie politickej stability a vďaka štedrej finančnej pomoci západných krajín aj obdobie stáleho hospodárskeho rozvoja. Extrémne dlhé časové obdobie (od získania nezávislosti až do všeobecných volieb v decembri 2002) bola pri moci politická strana Kenský africký národný zväz (Kenya African National Union - KANU).

V roku 1978, po smrti Joma Kenyattu, sa stal kenským prezidentom Daniel Arap Moi (na tomto poste zotrval až do decembra 2002). Počas jeho prezidentského obdobia krajina postupne strácala politický kredit a upadala taktiež hospodársky (pokles exportu, celková stagnácia ekonomiky, prebujnelá korupcia, sociálne problémy a pod.). Politická moc KANU v krajine vyústila do zmeny ústavy v roku 1982, kedy bola KANU deklarovaná ako jediná štátotvorná strana v krajine.

Prezident Moi sa v prezidentských voľbách v decembri 2002 už neuchádzal o znovuzvolenie. Na čelo štátu sa postavil Mwai Kibaki, kandidát multietnickej opozície. Následne sa frakcia vlády spojila s KANU a vytvorili opozičné Pomarančové demokratické hnutie.

Znovuzvolenie prezidenta Kibakiho v decembri 2007 malo za následok vlnu nepokojov a násilností v krajine. Pri povolebných etnických násilnostiach v období po prezidentských voľbách zahynulo vyše okolo 1 300 ľudí a okolo 600 tisíc sa ich ocitlo bez strechy nad hlavou. Násilnosti vypukli kvôli početným volebným nezrovnalostiam a veľmi tesnému výsledku prezidentských volieb medzi vtedajším prezidentom Mwaiom Kibakim a jeho rivalom Railom Odingom. Po niekoľkých mesiacoch politickej krízy sa (za sprostredkovateľského úsilia bývalého Generálneho tajomníka OSN Kofiho Annana) podarilo dosiahnuť dohodu o deľbe moci, na základe ktorej došlo k vytvoreniu postu predsedu vlády a jeho obsadeniu Railom Odingom.

Dôležitou témou pre ďalší vývoj je vyšetrovanie zločinov proti ľudskosti spáchaných počas uvedených povolebných násilností zo strany Medzinárodného trestného súdu (MTS). Prokurátor MTS Luis Moreno Ocampo vzniesol obvinenia proti 6 bývalým i súčasným vysokopostaveným osobám, a prípravný senát MTS potvrdil 4 z nich („Ocampo Four“), vrátane novozvoleného prezidenta Uhuru Kenyattu a viceprezidenta Wiliama Ruto. Napriek tomu, že Keňa je od 1. 6. 2005 zmluvnou stranou Rímskeho štatútu MTS a že v roku 2010 podpísala dohodu o spolupráci s MTS, v súčasnosti s MTS dostatočne nespolupracuje, odmieta umožniť vypočúvanie obvinených na území Kene, niektorí obvinení zostávajú vo vysokých funkciách. Tento vývoj vníma EÚ so značným znepokojením. SR sa aktívne podieľa na úsilí EÚ zameranom na zabránenie beztrestnosti a presadzovanie budovania právneho štátu v Keni vo všetkých jeho aspektoch.

Referendom, ktoré sa uskutočnilo v Keni 4. augusta 2010 bol schválený návrh novej kenskej ústavy, čo sa považuje za víťazstvo demokratických síl v kenskej spoločnosti po 20-ročnom neúspešnom zápase o prijatie novej ústavy v Keni. Návrh ústavy bol pripravený aj za výdatnej odbornej a finančnej pomoci EÚ. Nová kenská ústava, ktorá vstúpila do platnosti 24. augusta 2010, formálne deklarovala množstvo zmien v kenskom spoločenskom, hospodárskom a politickom živote a nastávajúce obdobie

by malo potvrdiť, či aj reálne došlo k zmene prístupu kenských ústavných činiteľov v implementácii nových zákonov a využívaní nových vládnych štruktúr.

V zmysle ustanovení novej ústavy sa 4. marca 2013 uskutočnili v Kenskej republike všeobecné voľby, ktorým miestni experti hovoria „simultánne voľby“. Všeobecné voľby sa výrazne líšili od doterajších volieb, ktoré sa konali od vyhlásenia nezávislosti krajiny v roku 1963. V doterajších voľbách kenskí voliči vkladali do volebných schránok tri druhy voličských lístkov: na voľbu prezidenta, členov parlamentu a členov rady. V nastávajúcich voľbách bolo pripravených až šesť hlasovacích lístkov pre voličov, ktorí volili prezidenta republiky, členov dolnej komory, členov senátu, zástupkyne žien, mládeže a postihnutých osôb, guvernérov jednotlivých oblastí a poslancov krajských samospráv. V rámci decentralizácie vznikne po voľbách 47 nových krajov a novým systémom budú volené aj miestne samosprávy.

V rámci týchto procesov kenská vláda prejavila záujem o zdieľanie slovenských skúseností z transformácie, reforiem a budovania demokratických inštitúcií. Kenskí voliči od nadchádzajúcich volieb očakávajú, že výsledky volieb prispejú k uvoľneniu napätia v spoločnosti, k stabilizácii bezpečnostnej situácie, k zníženiu korupcie, k zlepšeniu ekonomickej situácie v krajine. Kenská spoločnosť očakáva, že nová vláda bude schopná riešiť zásadné problémy krajiny a dokáže znížiť široko rozvetvenú korupciu v krajine.

Kenskú spoločnosť dlhodobo trápia závažné problémy – neustále sa zhoršujúca bezpečnostná situácia, nedostatok ekonomických príležitostí a základných potrieb pre život, chudoba a hlad, kmeňové nepokoje, nepriaznivá sociálna situácia ako aj zdravotný stav obyvateľstva, neúmerne veľké rozdiely medzi bohatou a chudobnou vrstvou obyvateľstva, atď.

Medzinárodné spoločenstvo verí, že všeobecné voľby v Keni budú transparentné, spravodlivé a pokojné a podporilo kenskú vládu aj finančnou dotáciou na organizáciu volieb. Na úspešné zvládnutie všeobecných volieb bol vytvorený tzv. Basket Fund UNDP, z ktorého bola podporovaná príprava a priebeh volieb. Slovensko sa do tohto procesu zapojilo aj vo forme finančného príspevku do uvedeného fondu čiastkou 10 000 EUR.

Bezpečnosť

Bezpečnostná situácia v Keni, najmä v pobrežnej a severovýchodnej časti krajiny, sa výrazne zhoršila po invázii kenských vojenských jednotiek do Somálska (15. októbra 2011) so zámerom pomôcť susednej krajine v boji proti militantnému hnutiu Al Shabaab (AS). Reakcia príslušníkov AS na vstup kenských vojenských jednotiek na somálske územie bola okamžitá a AS vyhlásil teroristickú odvetu voči Keni. V priebehu roku 2012 došlo na území Kene k mnohým bombovým atentátom s početnými obeťami miestneho civilného obyvateľstva.

Zvlášť citlivou oblasťou je hlavné mesto Nairobi a pobrežná časť krajiny. V uvedených oblastiach dochádza nielen k značnej infiltrácii somálskeho obyvateľstva, ktoré má prepojenie na príslušníkov militantného hnutia (AS), ale dochádza aj k prieniku významných príslušníkov AS na územie Kene. Vzhľadom na početnú somálsku komunitu v Keni majú príslušníci AS veľký počet priaznivcov v mieste.

Ďalším faktorom, ktorý zhoršuje bezpečnostnú situáciu, predovšetkým v severných častiach Kene, je nevraživosť a nenávisť medzi pastierskymi a roľníckymi kmeňmi vyúsťujúca do krádeží dobytka a vzájomných ozbrojených stretov.

Bezpečnostnú situáciu v krajine zhoršujú aj etnické problémy, ktoré sú dlhodobejšieho charakteru, medzi príslušníkmi kmeňov dochádza k sporadickým otvoreným stretom z rôznych dôvodov (spor o pôdu, nedostatok vodných zdrojov a pastvín a pod.), ktoré spôsobujú obete na životoch.

V severovýchodnej časti Kene sa v utečeneckých táboroch, hlavne v tábore Dadaab, nachádza viac ako 650 tis. somálskych utečencov, ktorí pod tlakom teroristických útokov a vzniknutej humanitárnej krízy v krajine, boli donútení opustiť svoje obydlia. Utečenecké tábory sú financované z prostriedkov medzinárodných organizácií a životná úroveň utečencov v táboroch býva často vyššia ako u miestneho kenského obyvateľstva. Miestne obyvateľstvo negatívne vníma rozdielnosť podmienok medzi miestnou komunitou a utečencami v táboroch a nespokojnosť miestneho obyvateľstva často vyúsťuje do otvorených útokov na utečenecké tábory.

Chudoba a nerovnosť

Obyvateľstvo Kene má približne 40 miliónov obyvateľov a rastie približne o 1 milión ročne. Asi 70% Keňanov má menej ako 30 rokov a 42% je mladších ako 14 rokov, takže zameranie sa na prácu s deťmi a mládežou by malo byť prioritou rozvojovej práce v Keni. S rastom vyše 4 % ročne je urbanizácia v Keni jednou z najrýchlejšie rastúcich na svete. Predpokladá sa, že do roku 2030 bude väčšina Keňanov žiť v mestských oblastiach. Približne polovica obyvateľov miest však už dnes žije v slumoch, v nebezpečných podmienkach, ktoré podnecujú násilie a politické nepokoje. Chudoba a nerovnosť vedie k frustrácii, ktorá následne vedie späť k zvýšenej kriminalite a násiliu.

Situácia v oblasti ľudských práv

Napriek tomu, že kenská ústava prijatá v roku 2010 obsahuje silnú listinu práv a slobôd, sa porušovania ľudských práv objavujú pomerne často. Kým politicky motivované porušovanie ľudských práv je od roku 2003 v útlme, iné vážne porušovania pretrvávajú, najmä v prípade polície a neštátnych aktérov. S ľuďmi podozrivými z terorizmu je v rozpore s kenskými i medzinárodnými pravidlami často zle zaobchádzané. Verejné zhromaždenia sú často zakazované alebo násilne prerušované. Kenská národná komisia pre ľudské práva (Kenya National Commision on Human Rights), ústavou zriadený verejný orgán, už od svojho vzniku v roku 2003 hrá dôležitú rolu pri monitorovaní porušovania ľudských práv zo strany štátu.

V Keni tiež bolo prijatých niekoľko zákonov na ochranu detí, žien a ľudí s postihnutím. Napriek tomu zostáva násilie páchané na ženách široko rozšírenou praxou a zneužívanie detí zostáva vážnym problémom. Mimosúdne popravy, najmä zo strany polície, sú v Keni stálou praxou, čo bolo opakovane konštatované aj osobitným spravodajcom OSN pre oblasť mimosúdnych popráv.

V témach súvisiacich s právami žien nastal mierny pokrok. Nová ústava posilňuje práva žien v oblastiach dedenia, politickej reprezentácie i zdravotnej starostlivosti. Oblasť reprodukčného zdravia je však v Keni vážnym problémom. 30% úmrtí matiek je spôsobených nelegálnymi potratmi. Nová ústava však ponúka právny rámec pre konštruktívne riešenie tejto praxe. V oblasti reprodukčného zdravia je však v Keni aktívnych len veľmi málo organizácií. Reprodukčnému správaniu adolescentov sa nevenuje takmer žiadna pozornosť, čoho dôsledkom je množstvo tehotenstiev v období adolescencie, zvýšené riziko pohlavne prenosných chorôb a sexuálne násilie. V Keni je tiež výrazne rozšírená i prax ženskej obriezky.

3. Rozvojové priority Kenskej republiky

Kľúčovým dokumentom popisujúcim víziu a ašpirácie Kenskej republiky je ***Vízia 2030 (Vision 2030)*** - dokument prijatý v roku 2008 určujúci rozvojové priority krajiny v súlade so záväzkami Kene v rámci Miléniových rozvojových cieľov. Zodpovednosť za realizáciu *Vízie 2030* má Ministerstvo plánovania, národného rozvoja a Vízie 2030. *Vízia 2030* sa realizuje prostredníctvom strednodobých plánov (Medium Term Plans - MTP), ktoré popisujú strednodobé ciele smerujúce k naplneniu Vízie. Prvý MTP pokrýva obdobie rokov 2008 až 2012, nasledujúci dokument bude popisovať smerovanie rozvoja Kenskej republiky na roky 2013-2017. MTP2 (2013-2017) je v súčasnosti stále v procese tvorby a v čase prípravy tohto dokumentu nie je k dispozícii.

Dokument ***Vízia 2030*** je postavený na troch pilieroch: ***ekonomickom, sociálnom a politickom.***

Ekonomický pilier

Jeho cieľom je zvýšiť prosperitu všetkých Keňanov prostredníctvom ekonomického rozvoja vo všetkých regiónoch Kene. Prioritne bolo stanovených 6 kľúčových oblastí, prostredníctvom ktorých sa majú ašpirácie ekonomického piliera Vízie 2030 dosiahnuť:

- Turizmus
- Zvyšovanie výnosnosti poľnohospodárstva
- Lepší a inkluzívnejší veľko- a maloobchod
- Výroba pre regionálne trhy
- Business Process Offshoring
- Finančné služby

Sociálny pilier

Vízia 2030 chce vybudovať spravodlivú a súdržnú spoločnosť s prvkami sociálnej rovnosti a čistého a bezpečného životného prostredia. Kľúčovými sektormi sociálneho piliera sú:

- Vzdelávanie a praktické zručnosti
- Zdravotnícky systém
- Voda a hygiena
- Životné prostredie
- Bývanie a urbanizácia
- Rodová rovnosť, mládež a zraniteľné skupiny
- Rovnosť a odstraňovanie chudoby

Politický pilier

Politický pilier *Vízie 2030* sa zameriava na budovanie demokratického politického systému založeného na rešpektovaní princípov právneho štátu a ochrane ľudských práv každého obyvateľa Kene. Cieľom politického piliera je „demokratický politický systém tematicky zameraný, cielený na ľudí, orientovaný na výsledok a zodpovedajúci sa verejnosti“. Transformácia systému vládnutia v Keni sa má udiať v rámci týchto strategických oblastí:

- Právny štát
- Volebné a politické procesy
- Demokracia a verejná správa
- Transparentnosť a zodpovednosť
- Bezpečnosť, budovanie mieru a manažment konfliktov

Podrobnejšie sú relevantné strategické oblasti kenskej vlády v rámci jednotlivých pilierov rozpísané v kapitole sektorové zameranie slovenskej rozvojovej spolupráce a v kapitole zapájania slovenských podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce.

4. Doterajšie rozvojové aktivity slovenských subjektov v Keni

Oficiálna rozvojová spolupráca SR smeruje do Kene od roku 2004, prvé iniciatívy slovenských mimovládnych organizácií začali už v roku 1995.

Doterajšie rozvojové projekty financované z Programu SlovakAid boli venované najmä rozvoju zdravotníctva (32%), ekonomickému rozvoju vidieka – poľnohospodárstvo a podpora malého podnikania (28%), vzdelávaniu (21%), ochrane životného prostredia (14%) a rozvoju infraštruktúry (5 %). Od roku 2004 do roku 2012 poskytol program SlovakAid na 33 bilaterálnych rozvojových projektov 5,8 miliónov EUR. Projekty realizovali univerzity (2), mimovládne organizácie (9), výskumné ústavy (3) alebo podnikateľské subjekty (8). Prehľad realizovaných projektov je uvedený v prílohe 2.

Program mikrograntov bol v Keni spustený v roku 2009. V rokoch 2009 a 2010 bolo zrealizovaných spolu 17 mikrograntov, celkom v hodnote 80 tisíc EUR, v roku 2011 10 mikrograntov v hodnote 50 tisíc EUR a v roku 2012 16 mikrograntov v hodnote 80 tisíc EUR.

V rámci multilaterálnych iniciatív prispela SR sumou 10 000 EUR vo forme finančného príspevku do tzv. Basket Fund UNDP, z ktorého bola podporovaná príprava a priebeh všeobecných volieb.

V novembri 2012 slovenská diplomacia pripravila v Nairobi Slovenské rozvojové fórum.

Išlo o prvé podujatie podobného charakteru v doterajšej histórii programu Slovak Aid. Cieľom

rozvojového fóra bolo zhodnotenie výsledkov doteraz realizovaných projektov a hľadanie nových

prístupov a foriem slovenskej rozvojovej spolupráce s Keňou. Na podujatí boli okrem predstaviteľov

MZVaEZ SR na čele so štátnym tajomníkom Petrom Burianom prítomní najvyšší predstavitelia

slovenských mimovládnych rozvojových organizácií realizujúcich projekty v Keni, slovenskí

podnikatelia a zástupcovia slovenských médií, ako aj predstavitelia vlády Kenskej republiky, kenských mimovládnych organizácií, EÚ, OSN, Svetovej banky, atď.

5. Sektorové priority oficiálnej rozvojovej spolupráce SR pre Keňu

Slovenská rozvojová spolupráca je založená na princípe partnerstva a odvíja sa od potrieb partnerskej krajiny. Sektorové zameranie je zároveň založené na doterajších skúsenostiach a získanej expertíze slovenských realizátorov projektov a je taktiež v súlade s aktuálnymi zahranično-politickými prioritami MZVaEZ SR. Výber sektorových priorít bol prediskutovaný počas Rozvojového fóra v Nairobi v novembri 2012. S ohľadom na disponibilné finančné a ľudské zdroje kladie SR veľký dôraz na prepájanie aktivít medzi jednotlivými sektormi (synergiu). Veľká pozornosť bude venovaná udržateľnosti projektov.

V rámci programovej stratégie pre Keňu boli pre roky 2013 – 2016 vybraté tieto sektorové priority:

- zdravotníctvo

- vzdelávanie a praktické zručnosti

- sociálno-ekonomický rozvoj vidieka

- pomoc pri budovaní demokratických inštitúcií a dobrého spravovania vecí verejných (vrátane reformy bezpečnostného sektora)

A) ZDRAVOTNÍCTVO

Celkovým cieľom *Vízie 2030* v oblasti zdravotníctva je „poskytovať spravodlivú, dostupnú a kvalitnú zdravotnú starostlivosť pre všetkých Keňanov“ a to najmä prostredníctvom zníženia detskej úmrtnosti a úmrtnosti matiek, zvýšenia počtu pôrodov za asistencie školeného personálu, zvýšenia počtu očkovaných detí a zníženia výskytu HIV/AIDS, tuberkulózy a malárie.

Tieto ciele sa napĺňajú prostredníctvom budovania dostatočnej zdravotníckej infraštruktúry, zvyšovania kvality zdravotníckych služieb, posunu od kuratívnej k preventívnej starostlivosti, znižovaním vylúčenia zo zdravotnej starostlivosti z finančných dôvodov a vytváraním partnerstiev so súkromným sektorom.

Komparatívnou výhodou Slovenska sú doterajšie skúsenosti slovenských univerzít a mimovládnych organizácií (Trnavská univerzita, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Magna – deti v núdzi) ktoré sa dlhodobo zameriavajú na znižovanie úmrtností detí formou vytvorenia výživových centier pre deti a poskytovania osvety pre ich matky a v oblasti boja proti HIV/AIDS. Programy zamerané na boj proti HIV/AIDS boli venované antiretrovírusovej liečbe najmä žien a detí, postihnutých touto chorobou a liečbe na zabránenie prenosu choroby z matky na dieťa počas tehotenstva a pôrodu. Taktiež boli realizované projekty na zvýšenie prístupu obyvateľstva k základným zdravotníckym službám v izolovaných oblastiach bez existencie zdravotných zariadení, ako tomu bolo napr. na ostrove Rusinga, kde bolo vybudované zdravotnícke centrum Humanistického centra Narovinu s rádiusom pre 10 000 obyvateľov.

Pre zvyšovanie kvality zdravotných služieb je dôležité budovanie miestnych kapacít zdravotníckeho personálu. Príkladom takejto intervencie je založenie 3-ročného bakalárskeho štúdia sociálnej práce s dôrazom na verejné zdravotníctvo pre študentov zo sociálne slabých komunít, ktoré realizuje Vysoká škola sv. Alžbety v Bratislave v spolupráci s Východoafrickou katolíckou univerzitou v Nairobi. Využitie slovenských lekárov v oblasti výučby a prípravy budúcich zdravotníckych pracovníkov je v krajine, ako je Keňa efektívnejšie, ako ich zapojenie do priameho dlhodobého poskytovania zdravotníckych služieb.

V oblasti vytvárania partnerstva so súkromným sektorom je dobrým príkladom zavádzanie nových liečebných postupov, ako tomu bolo v projekte slovenskej firmy Scientica s.r.o., ktorá zaviedla larvoterapiu (liečbu dlhodobo sa nehojacich rán sterilnými larvami) do humánnej a veterinárnej medicíny v spolupráci s Kenským poľnohospodárskym výskumným ústavom.

- ***Hlavný cieľ sektorovej priority Zdravotníctvo:***

1. **Zlepšenie zdravotného stavu znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva**

- ***Špecifické ciele:***

1. **Znižovanie úmrtnosti detí, tehotných žien a matiek**
2. **Zlepšenie prístupu znevýhodnených skupín obyvateľstva k zdravotníckym službám**

- ***Metódy:***

1. **príprava, vzdelávanie a zvyšovanie kapacít miestneho zdravotného personálu**
2. **prevencia a liečba podvýživy detí do 5 rokov**

3. **liečba, prevencia a výskum závažných epidemiologických a infekčných chorôb, ako HIV/AIDS, malária, infekčné choroby**

4. **zavádzanie nových metód diagnostiky, laboratórneho sledovania a liečebných metód**

5. **osvetové a preventívne programy (na témy: očkovanie, hygiena, sanita, prístup k nezávadnej vode, používanie moskytiér)**

Na základe doterajších skúseností a výsledkov externého hodnotenia zdravotníckych projektov dôležitými kritériami implementácie projektov sú:

- budovanie miestnych kapacít v oblasti zdravotníctva – systematické školenie miestnych lekárov, zdravotných sestier, komunitných a sociálnych pracovníkov v oblasti verejného zdravotníctva, systematické posilňovanie miestnych partnerov (zdravotníckych zariadení)
- nastavenie a aplikácia integrovaného prístupu v zdravotníctve a v poskytovaní zdravotníckych služieb s komponentmi, ako sú liečba pacientov na ambulantnej a nemocničnej úrovni zohľadňujúca štruktúru zdravotníckeho systému v Keni a prepojenie s komunitnou zdravotníckou prácou a zdravotnou starostlivosťou poskytovanou v teréne
- do komponentov projektov by mali byť zahrnuté aj riešenie a eliminovanie príčin zdravotného problému (napríklad zapájanie rodín do príjmových aktivít na zvýšenie ich ekonomickej sebestačnosti, prípadne pestovanie plodín, ktoré sú dôležitým prvkom riešenia podvýživy, alebo prechod na vykurovacie zariadenia, ktoré nespôsobujú infekcie horných dýchacích ciest....)
- osveta a vzdelávanie populácie o prevencii a predchádzaní zdravotným problémom
- pri programoch zameraných na boj proti HIV/AIDS zameranie sa na decentralizáciu poskytovaných služieb, na zvyšovanie dôležitosti a prístupu k psychosociálnej starostlivosti o pacientov a na dlhodobé a kontinuálne sledovanie liečby pacienta, sústrediť sa na opatrenia vedúce k zamedzeniu vzniku rezistencie na liečbu, zabezpečovať komplexnú komunitnú prácu, zameranú aj na rodinných príslušníkov pacientov, na väčšie zapojenie mužov do zdravotnej starostlivosti o rodinu, na prácu s komunitou a ich akceptáciu chorých na HIV/AIDS a na posilnenie ekonomickej sebestačnosti rodín žijúcich s HIV/AIDS, aby sa podporila dlhodobá udržateľnosť liečby a zabezpečenie zdravotnej starostlivosti aj po skončení projektov
- pri programoch zameraných na boj proti podvýžive, zamerať sa najmä na prevenciu a včasný screening u detí do 5 rokov, tehotných a dojčiacich matiek (zraniteľné skupiny populácie), v prípadoch ťažkej a miernej akútnej podvýživy zamerať sa na včasnú nutričnú intervenciu a predchádzanie komplikácií, pri vzniknutých komplikáciách zabezpečiť hospitalizáciu a následnú liečbu, zamerať sa na prepojenie komunitnej, nemocničnej a ambulantnej starostlivosti v rámci odosielania pacientov k špecialistom
- projekty plánovať na dlhšie časové obdobie, je potrebné vopred rozmýšľať o nadväzujúcom financovaní a pri podávaní projektovej žiadosti mať jasne premyslenú finančnú a manažérsku udržateľnosť projektu po skončení slovenského financovania prostredníctvom miestnych partnerov alebo financovania zo zdrojov kenskej vlády alebo zahraničných donorov
- pri zapojení slovenských pracovníkov zabezpečiť ich primeranú kvalifikáciu, odbornosť a adekvátnu dĺžku pobytu. Ich úlohou by malo byť najmä zapojenie do školenia miestneho zdravotníckeho personálu a zavádzanie nových medicínskych postupov alebo služieb
- pri plánovaní projektov vychádzať zo stratégií, priorít a aktuálnych zdravotníckych smerníc národnej vlády týkajúcich sa rozvoja zdravotného sektora a boja s frekventovanými typmi chorôb a počas implementácie projektu zúčastňovať sa v odborných pracovných skupinách („technical working groups“), zriadených podľa sektorového zamerania

B) VZDELÁVANIE A PRAKTICKÉ ZRUČNOSTI

Hlavným cieľom Vízie 2030 v sektore vzdelávania a praktických zručností je „vytvoriť globálne konkurencieschopný systém vzdelávania, získavania zručností a výskumu pre udržateľný rozvoj“. Špecifické oblasti, na ktoré sa stratégia zameriava, sú integrácia detí predškolského veku do systému primárneho vzdelávania a rozvoj programov pre žiakov so špeciálnymi potrebami, ďalej reforma stredoškolských osnov, modernizácia systému vzdelávania učiteľov, posilňovanie partnerstiev so súkromným sektorom, oživenie systému vzdelávania dospelých a zmena vysokoškolských osnov v prospech oblastí vedy a techniky. Kľúčové projekty stratégie sa v rokoch 2008-2012 venovali budovaniu nových škôl, zvyšovaniu počtu učiteľov, rozširovaniu IT technológií v školách, budovaniu „špecializačných“ centier (na úrovni stredných odborných škôl), vytvoreniu systému bezplatného základného i stredného vzdelávania, zvyšovaniu počtu vysokoškolských študentov a budovaniu vzťahov medzi univerzitami a výrobným sektorom.

Slovenské skúsenosti sa týkajú najmä zabezpečenia prístupu k základnému vzdelávaniu, ktoré sú zamerané najmä na deti ulice zo slumov. Tieto projekty (SAVIO, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety) boli často kombinované s výstavbou potrebnej infraštruktúry (vzdelávacie centrum, internát, dielňa...), vždy však doplnené o zabezpečenie poskytnutia následného vzdelávania. Viaceré organizácie (SAVIO, Dvojfarebný svet) sa venovali odbornému vzdelávaniu mladých ľudí zameranému na poskytnutie remeselných zručnosti (stolárstvo, zváračstvo, krajčírstvo, kaderníctvo, chov domácich zvierat, pestovanie plodín), ktoré majú zvýšiť kvalifikáciu a pomôcť pri uplatnení sa mladých ľudí na trhu práce. Realizované boli projekty Nadácie Pontis zamerané na vzdelávanie učiteľov a študentov SŠ v oblasti využívania informačných technológií, kombinované s vybavením škôl počítačovou technikou a prístupom k internetu.

- ***Hlavný cieľ sektorovej priority Vzdelávanie a praktické zručnosti:***

1. Zlepšiť vzdelanostnú úroveň znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva

- ***Špecifické ciele:***

1. **Zvyšovať kvalitu základného a stredného vzdelávania pre žiakov so špeciálnymi potrebami**
2. **Zlepšiť možnosti mladých ľudí uplatniť sa na trhu práce**
3. **Zabezpečiť prístup sociálne slabých skupín študentov k vysokoškolskému a postgraduálnemu vzdelávaniu**

- ***Metódy:***

a) vzdelávacie programy pre žiakov so špeciálnymi potrebami

b) odborné vzdelávanie (zvyšovanie kvalifikácie, remeselné zručnosti, certifikované vzdelávanie)

c) zavádzanie moderných informačných technológii a metód do výučby

c) neformálne vzdelávanie a výchova detí a mladých ľudí (osobný rozvoj, občianske vzdelávanie, prevencia chorôb a závislostí, ...)

Na základe doterajších skúseností dôležitými kritériami implementácie vzdelávacích projektov sú:

- zabezpečenie dlhodobej manažérskej a finančnej udržateľnosti existencie vzdelávacieho zariadenia (centra/školy) po skončení projektového financovania. Kľúčovým kritériom je preto miestny alebo zahraničný partner, ktorý dokáže financovať prevádzku centra aj po odchode slovenského realizátora
- okrem poskytovania vzdelávania je potrebné vždy zvyšovať kvalitu vzdelávania – t.j. kvalifikáciu miestnych učiteľov a majstrov, zavádzanie nových vyučovacích metód a pod.
- pri poskytovaní remeselných zručností je vhodné doplniť projekt o poskytnutie nástrojov/štartovacieho balíčku pre začatie podnikania alebo pomáhať pri sprostredkovaní kontaktu na možných zamestnávateľov

C) SOCIÁLNO-EKONOMICKÝ ROZVOJ VIDIEKA

Nosnou témou rozvoja vidieka v rámci V*ízie 2030* je sektor poľnohospodárstva, kde hlavným cieľom v tejto oblasti je „zvýšiť výnosy z poľnohospodárstva, chovu dobytka a rybolovu tak, aby boli poľnohospodárski producenti schopní konkurovať najlepším tovarom na svetovom trhu“. Rozvoj vidieka a poľnohospodárskej výroby má tak za cieľ znižovať chudobu, nezamestnanosť a zlepšovať potravinovú bezpečnosť. Oblasťami podpory sú zvyšovanie kvality a pridanej hodnoty poľnohospodárskej produkcie, podpora produktivity plodín a dobytka, podpora malého farmárstva, príprava novej pôdy na kultiváciu (špeciálne v suchých oblastiach) a harmonizácia regulatívnych rámcov sektora s cieľom odstraňovať bariéry produkcie, spracovania a predaja poľnohospodárskych produktov.

Slovenská expertíza bola v minulosti budovaná najmä v oblasti produktívneho poľnohospodárstva, čo prináša riešenie potravinovej bezpečnosti. Mimovládne organizácie (Slovenská katolícka charita, Človek v ohrození) v rámci svojich projektov poskytovali rodinám farmárov okrem školení aj domáce zvieratá a osivo na plodiny a prístup k pitnej vode. Na stredných školách zaviedli výučbu poľnohospodárskych zručností, kde boli zároveň založené školské záhrady a skleníky a úroda z nich slúži na zlepšenie výživy žiakov. Slovenské projekty zabezpečili aj pestovanie drevín v lesných škôlkach, zalesňovanie a zavádzanie energeticky úsporných piecok. Spoločnosť Timan, s.r.o. sa zameriavala na zvýšenie produktivity poľnohospodárskych družstiev a ich členov – farmárov zameraných na chov dobytka a predaj mlieka. Ústav zoológie SAV v spolupráci s Kenským poľnohospodárskym výskumným ústavom zavádzal metódu sterilizácie tse-tse múch s cieľom obmedziť jej výskyt v postihnutých oblastiach.

Okrem podpory poľnohospodárstva pomáhali slovenské mimovládne organizácie aj pri rozvoji iných typoch živností na vidieku pri zapojení sociálne slabé skupiny obyvateľstva alebo žien. Bolo realizovaných viacero projektov, ktoré poskytovali mikropôžičky na rozbeh alebo rozvoj malých živností, ako je chov domácich zvierat, výroba a predaj tradičných výrobkov, krajčírstvo, košikárstvo, výroba mydla či tehál.

Súčasťou komplexného rozvoja vidieka je aj oblasť ochrany životného prostredia a šetrného používania prírodných zdrojov. Cieľom *Vízie 2030* pre oblasť životného prostredia je „čisté, bezpečné a udržateľné životné prostredie“. Špecifickými cieľmi sú zvýšenie schopnosti prispôsobiť sa klimatickým zmenám, harmonizácia zákonov o životnom prostredí v prospech lepšieho environmentálneho plánovania a správy, propagácia ochrany životného prostredia, zlepšovanie manažmentu odpadov, vytváranie verejno-súkromných partnerstiev s cieľom zvýšiť efektivitu pri zabezpečovaní vody a kanalizácie a zlepšenie prípravy pred katastrofami v rizikových oblastiach.

Kľúčové projekty *Vízie 2030* sa v rokoch 2008-2012 venovali rehabilitácii a ochrane pôvodných lesov, zabezpečovaniu migračných trás pre divoké zvieratá, príprave stratégie manažmentu odpadov,

budovaniu informačného systému o vodných zdrojoch, programom na zber a uskladnenie vody, mestským odpadovým systémom a budovaniu zavlažovacích systémov v suchých oblastiach Kene.

Zdieľanie slovenskej expertízy v oblasti prispôsobenia sa klimatickým zmenám využili Slovenský hydrometeorologický ústav a organizácia EFRA, ktoré pre kenských partnerov pripravili odbornú štúdiu o zmierňovaní dopadov zmeny klímy v Keni a Stratégiu ochrany lesov pre zabezpečenie bilancie uhlíka a zachovanie biodiverzity v podmienkach zmeny klímy. Projekt Človeka v ohrození sa zameral na znižovanie degradácie ekosystému Mau forest prostredníctvom výsadby 150 000 sadeníc, zakladaním lesných škôlok a zavedenie sporákov na biologické palivo pre domácnosti, čím sa znižuje závislosť na dreve ako palive. Spoločnosť SCPC sa venovala zavádzaniu environmentálnych metód vo výrobných firmách. Vodným zdrojom sa venovala spoločnosť Aurex aplikáciou solárnych elektrární na komunitné a turistické objekty v národných parkoch, ktoré zabezpečia prístup obyvateľstva k pitnej vode. Prístup obyvateľstva k pitnej vode riešil aj projekt firmy Aqua-Geo.

- ***Hlavný cieľ sektorovej priority Sociálno-ekonomický rozvoj vidieka:***

1. Znižovať chudobu, nezamestnanosť a zlepšovať potravinovú bezpečnosť vo vidieckych oblastiach

- ***Špecifické ciele:***

1. **Rozvoj poľnohospodárstva a malého farmárstva a zvyšovanie produktivity**
2. **Zlepšenie ekonomickej sebestačnosti marginalizovaných skupín obyvateľstva**
3. **Zlepšenie schopností prispôsobiť sa klimatickým zmenám**

- ***Metódy:***

1. **zavádzanie moderných poľnohospodárskych technológií**
2. **zakladanie malých živností, poskytovanie mikropôžičiek, školenia v oblasti podnikateľských zručností**
3. **ochrana prírodných zdrojov (lesy, biotopy, vodné zdroje)**
4. **zavádzanie zelených technológií a ekologických postupov, využívanie solárnej energie**

Na základe doterajších skúseností dôležitými kritériami implementácie projektov sociálno-ekonomického rozvoja vidieka sú:

- aplikácia komplexného prístupu k rozvoju vidieckych komunít a navrhovaniu riešení, ktoré eliminujú konkrétne problémy zaostávania vidieckych oblastí alebo devastácie prírodných zdrojov
- pri poľnohospodárskych projektoch zahŕňať do projektov vzdelávanie v oblasti poľnohospodárskych technológií, ktoré sú šetrné k ochrane životného prostredia a šetrné k využívaniu prírodných zdrojov (závlahová voda, pôda, lesný porast, biotopy) a berú tak do úvahy boj so zmenou klímy
- spájať ochranu prírody so vzdelávaním obyvateľstva a zavádzaním alternatívnych opatrení, ktoré bránia drancovaniu prírodných zdrojov
- kombinovanie projektov zamerané na podporu malého podnikania a rozvoja malých živností s komponentmi vzdelávania z oblasti plánovania podnikania, farmárstva, marketingu, predaja,

podporiť prístup podnikateľov na trh, podporiť predajnosť výrobkov – napr. certifikáciou a vybudovaním dodávateľsko-odberateľských kanálov
- realizovať komplexnejšie projekty, zamerané na využívanie zelených technológií a alternatívnych energií (napr. solárna energia), ktoré zahŕňajú zvyšovanie kvalifikácie miestnych ľudí v oblasti využívania technológií a zabezpečia participáciu komunity pri zavádzaní a budúcej údržbe zariadení
- podpora zavádzania ľahko replikovateľných technológií v oblasti poľnohospodárstva

D) POMOC PRI BUDOVANÍ DEMOKRATICKÝCH INŠTITÚCIÍ A DOBRÉHO SPRAVOVANIA VECÍ VEREJNÝCH (vrátane reformy bezpečnostného sektora)

Poznámka: Táto sektorová priorita, navrhnutá MZVaEZ by bola novou témou. Doposiaľ v tejto oblasti neboli v Keni realizované bilaterálne projekty. Aj keď je budovanie demokratických inštitúcií a bezpečnostná reforma súčasťou slovenských aktivít v regiónoch susedstva, je potrebné zvážiť prenositeľnosť týchto skúseností do Kene, ktoré nevychádzajú zo záujmu štátnych inštitúcií o euro-atlantickú integráciu, ako je tomu v prípade krajín ZB a VP. Zároveň nemáme informácie o postoji medzinárodného spoločenstva a EÚ k zvoleniu nového prezidenta, ktorý sám čelí obvineniam MTS za zločiny proti ľudskosti. Je preto potrebné definovať, do akej miery sa slovenská ODA má venovať posilňovaniu štátnych inštitúcií a do akej miery podpore občianskeho sektora –ako je tomu v prípade iných donorov, napríklad Holandska, ktoré podporuje občianske organizácie a nezávislé inštitúcie. Definovanie cieľov a metód v tejto sektorovej priorite ponechávame preto na rozhodnutie MZVaEZ.

Budovanie demokratického politického systému založeného na rešpektovaní princípov právneho štátu a ochrane ľudských práv každého obyvateľa je súčasťou *Vízie 2030* v rámci Politického piliera. Cieľom politického piliera je „demokratický politický systém tematicky zameraný, cielený na ľudí, orientovaný na výsledok a zodpovedajúci sa verejnosti“. Transformácia systému vládnutia v Keni sa má udiať v rámci týchto strategických oblastí:

- Právny štát – zosúladenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca, ktorý zabezpečí prístup k spravodlivosti a legislatívna reforma, podporujúca trhové hospodárstvo, ľudské práva a rodovú rovnosť
- Volebné a politické procesy – zavedenie legislatívnych noriem pre pôsobenie politických strán, volebné procesy, realizácia osvetových programov zameraná na podporu občianskej participácie na politických a volebných procesoch, posilnenie nediskriminačnej legislatívy zameranej na zvýšenie zapojenia žien a znevýhodnených skupín do politických procesov.
- Transparentnosť a zodpovednosť – implementácia nového legislatívneho a inštitucionálneho rámca v boji proti korupcii, podpora prístupu verejnosti k informáciám, predstavenie občianskeho dohľadu nad kľúčovými štátnymi inštitúciami, ako to umožňuje ústava
- Bezpečnosť, budovanie mieru a manažment konfliktov – podpora verejno-súkromných partnerstiev a podpora zapojenia komunity do zlepšenia bezpečnosti, zlepšenie vymožiteľnosti práva, inštitucionalizácia dialógu na podpora spolužitia medzi etnickými skupinami

Východiskom pre podporu dobrého spravovania vecí verejných je schválenie novej ústavy v roku 2010. Ponúka príležitosti pre demokratickejšie vládnutie, rešpekt pre ľudské práva, široké spektrum občianskych práv, jasné požiadavky v oblasti rodovej rovnosti a dáva základ pre reformu polície.

Hlavným problémovými oblasťami, ktoré brzdia pokrok v demokratických reformách, je najmä beztrestnosť - vyvodenie zodpovednosti voči politikom za podnecovanie etnického násilia po voľbách v roku 2007, porušovanie ľudských práv a za korupciu. V rámci rebríčka vnímania miery korupcie, realizovaného Transparency International v roku 2012, sa Keňa ocitla na 139. mieste v rámci 176 krajín. Dôležitou témou pre ďalší vývoj je vyšetrovanie zločinov proti ľudskosti spáchaných počas

uvedených povolebných násilností zo strany Medzinárodného trestného súdu (MTS). Prokurátor MTS Luis Moreno Ocampo vzniesol obvinenia proti 6 bývalým i súčasným vysokopostaveným osobám, a prípravný senát MTS potvrdil 4 z nich („Ocampo Four"), vrátane novozvoleného prezidenta Uhuru Kenyatta a viceprezidenta Wiliama Ruto. Napriek tomu, že Keňa je od 1. 6. 2005 zmluvnou stranou Rímskeho štatútu MTS a že v roku 2010 podpísala dohodu o spolupráci s MTS, v súčasnosti s MTS dostatočne nespolupracuje, odmieta umožniť vypočúvanie obvinených na území Kene, niektorí obvinení zostávajú vo vysokých funkciách. Tento vývoj vníma EÚ so značným znepokojením. SR sa aktívne podieľa na úsilí EÚ zameranom na zabránenie beztrestnosti a presadzovanie budovania právneho štátu v Keni vo všetkých jeho aspektoch.

Doterajšie aktivity SR sa v oblasti dobrého spravovania vecí verejných a v oblasti bezpečnostnej reformy týkali realizácie série podujatí na vysokej úrovni k reforme bezpečnostného sektora vo východnej Afrike v októbri 2012 v Nairobi. Hlavnými organizátormi boli vláda Slovenskej republiky a Medzinárodný poradný tím pre reformu bezpečnostného sektora (ISSAT), ktorý je súčasťou Ženevského centra pre demokratickú kontrolu ozbrojených síl (DCAF).

V súvislosti s podporou slobodných a spravodlivých volieb SR prispela finančným príspevkom vo výške 10 000 EUR do UNDP „Basket fund for elections".

Skúsenosti slovenských mimovládnych organizácií aplikovaných v regiónov susedstva (Západný Balkán, krajiny Východného partnerstva, krajiny Južného susedstva – Egypt a Tunisko), ktoré by mohli byť využiteľné v súlade so strategickými oblasťami politického piliera Vízie 2030 sú najmä tieto:

- Občiansky volebný monitoring (Občianske oko – SlovakAid projekty pre Egypt a Tunisko, jeho experti majú skúsenosti s dlhodobým volebným monitoringom aj v rámci misií EÚ v rôznych afrických krajinách)
- Mediálny predvolebný monitoring (MEMO 98, jeho experti majú skúsenosti s projektmi mediálneho monitoringu pred voľbami v Rwande a Somálsku)
- Bezpečnostná reforma (Slovenská atlantická komisia – SlovakAid projekt v Tunisku, zameraný na zvyšovanie informovanosti rozhodovateľov o potrebe reformy bezpečnostného sektora, Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy – tvorba študijného programu „Bezpečnostné štúdiá a bezpečnostná reforma" v Afganistane
- Boj proti korupcii (Aliancia Fair Play, Transparency International Slovakia)
- Budovanie kapacít občianskej spoločnosti, občianske vzdelávanie, podpora občianskej participácie (Nadácia Pontis – SlovakAid projekty v Tunisku a Egypte, PDCS Slovensko – SlovakAid projekty v Tunisku)
- Budovanie mieru a zmierovanie konfliktov (PDCS)

Príklad Holandska: špecifické ciele v rámci sektorovej priority Bezpečnosť a právny štát v rámci Strategického plánu na roky 2012 – 2015:

1. Zrušenie beztrestnosti voči autoritám ktoré sú brané na zodpovednosť za politické a etnické násilie po voľbách v roku 2007, za veľkú a malú korupciu a porušovanie ľudských práv. V rámci tohto cieľa budú podporené občianske organizácie, ktoré sa zameriavajú na účasť obetí na súdnych procesoch, n na zhromažďovaní svedectiev a na monitorovaní porušovania ľudských práv.

2. Plná implementácia a inštitucionalizácia novej ústavy – podpora občianskeho vzdelávania, zvyšovanie občianskej participácie na politických a volebných procesoch, informovanie občanov prostredníctvom médií o občianskych právach, garantovaných novou ústavou. Reforma polície, keďže táto je zodpovedná za mnohé prípady porušovania ľudských práv.

3. Slobodné a spravodlivé voľby – volebný monitoring, podpora Independent Electoral and Boundaries Commission a občianskych iniciatív, zameraných na dlhodobé pozorovanie, monitoring médií a občianske vzdelávanie.

6. Prierezové témy oficiálnej rozvojovej spolupráce SR pre Keňu

V aktivitách oficiálnej rozvojovej spolupráce SR by mali byť uplatňované tieto prierezové témy (podľa relevancie pre danú aktivitu):

- *rodová rovnosť* – uplatňovaná najmä pri znižovaní úmrtnosti matiek v rámci zdravotníckych programov, prístupu dievčat a žien k zdravotníckym a vzdelávacím službám a pri ich uplatnení sa na trhu práce

- *boj proti klimatickej zmene a ochrana životného prostredia* – uplatňovanie najmä pri všetkých typoch intervencií na rozvoj vidieka, prípadne pri vzdelávaní

- *ľudské práva* – zameranie intervencií na marginalizované skupiny obyvateľstva a ľudí so špeciálnymi potrebami (napr. deti ulice, komunity v slumoch, sociálne slabé skupiny obyvateľstva, postihnutí, menšiny,...)

- *budovanie kapacít* – vzdelávací komponent a komponent budovania miestnych kapacít by mal byť súčasťou všetkých projektov

7. Teritoriálne priority oficiálnej rozvojovej spolupráci SR pre Keňu

Vzhľadom na doterajšiu dobrú skúsenosť s realizáciou projektov v Nairobi, v západnej Keni, na východnom pobreží a v centrálnej Keni (a s projektmi slovenských subjektov na severe Kene financovanými zo zdrojov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci), kde majú jednotliví implementátori vybudované zázemie a sieť spoľahlivých miestnych partnerov, nie je vhodné zužovať teritoriálne zameranie. Teritóriom poskytovania slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci v Keni na obdobie platnosti tohto dokumentu preto zostáva celé územie Kenskej republiky.

Zároveň však záujmom oficiálnej rozvojovej pomoci je vytvárať synergie a prepojenia medzi jednotlivými aktivitami slovenských subjektov v Keni pre zvýšenie efektívnosti a viditeľnosti týchto aktivít. Preto sa pri výbere aktivít bude výrazne prihliadať na synergické efekty, ktoré môže hodnotená aktivita priniesť.

8. Zapojenie slovenských podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce

Poznámka: kapitolu by bolo vhodné doplniť o konkrétnejšie predstavy MZVaEZ SR/ZÚ a platformy podnikateľov/účastníkov Rozvojového fóra v Nairobi o ich potenciáli zapojenia sa do rozvojových aktivít. Zároveň upozorňujeme na potrebu finančného navýšenia pre modality zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce.

Keňa má najväčšiu, najviac diverzifikovanú a inovatívnu ekonomiku vo Východnej Afrike. Je dopravným uzlom, finančným, logistickým a hospodárskym centrom východnej Afriky, sídlom OSN pre Afriku i ďalších agentúr. Väzby medzi SR a Keňou a prítomnosť ZÚ SR v Nairobi ponúkajú veľký potenciál na zapojenie slovenských subjektov do rozvojových aktivít ako aj na podporu podnikateľských aktivít, ktoré majú pozitívny dopad na socioekonomickú situáciu v krajine.

Cieľom kenskej vlády je podľa *Vízie 2030* a jej ekonomického piliera zvýšiť prosperitu všetkých Keňanov prostredníctvom ekonomického rozvoja vo všetkých regiónoch Kene. Kľúčovými oblasťami ekonomického rozvoja sú: turizmus, zvyšovanie výnosnosti poľnohospodárstva, lepší a inkluzívnejší veľko- a maloobchod, výroba pre regionálne trhy, Business Process Offshoring a finančné služby.

Turizmus je považovaný za vedúci sektor v rámci plnenia ekonomickej vízie krajiny. Stratégiami vedúcimi k dvojnásobnému nárastu počtu turistov je najmä budovanie nových turistických rezortov, ponuka prémiových služieb pre náročných turistov v najznámejších parkoch, zlepšenie služieb v málo známych a navštevovaných parkoch, vytvorenie nových produktov pre trh, ako je eko-turizmus, vodné športy a kultúrny turizmus (využitie ubytovania na súkromí) a zvýšenie možností pre konferenčnú turistiku.

Cieľom *Vízie 2030* v oblasti poľnohospodárstva je „zvýšenie výnosov z poľnohospodárstva, chovu dobytka a rybolovu tak, aby boli poľnohospodárski producenti schopní konkurovať najlepším tovarom na svetovom trhu“. Oblasťami podpory sú zvyšovanie kvality a pridanej hodnoty poľnohospodárskej produkcie, podpora produktivity plodín a dobytka, podpora malého farmárstva, príprava novej pôdy na kultiváciu (špeciálne v suchých oblastiach) a harmonizácia regulatívnych rámcov sektora s cieľom odstraňovať bariéry produkcie, spracovania a predaja poľnohospodárskych produktov.

Cieľom v oblasti podpory veľko- a maloobchodu je zabezpečenie výkonnejšieho obchodného reťazca so zníženými transakčnými nákladmi a pomoc pri brandingu a marketingu kenských výrobkov na regionálnych a medzinárodných trhoch. Prioritu má mať najmä distribučný systém pre predaj poľnohospodárskych produktov.

V oblasti výroby je hlavným zámerom prienik na trhy Východnej a Strednej Afriky s úzkoprofilovými výrobkami, ako sú napríklad organické potraviny a nápoje. Zámerom je získať strategických investorov pre kľúčové odvetvia spracovania miestnych poľnohospodárskych produktov a ich predaj na domácom a medzinárodnom trhu. Plánuje sa vytvorenie priemyselných parkov pre malých a stredných podnikateľov.

Ďalším zámerom kenskej vlády je vytvorenie Business Process Offshoring parku v Nairobi s cieľom poskytovania obchodných služieb prostredníctvom internetu firmám v rozvinutých krajinách, ako je USA, Kanada a Veľká Británia, a tiež vytvorenie efektívneho a globálne konkurenčného finančného a bankového sektora, vývoj a zavedenie modelu dôchodkovej reformy a rozvoj kapitálových trhov. Prioritou je tiež zníženie podielu obyvateľov bez prístupu k bankovým službám a kapitálu.

Doterajšie skúsenosti slovenských podnikateľských subjektov v Keni sa týkali sektoru poľnohospodárstva, turizmu a intervencií v oblasti životného prostredia a prístupu k vode. Spoločnosť Timan, s.r.o. sa zameriavala na zvýšenie produktivity poľnohospodárskych družstiev (a ich členov farmárov) zameraných na chov dobytka a predaj mlieka. Spoločnosť Ten Senses poskytla školenia marketingu a prístupu na trh pre remeselníkov a výrobcov tradičných afrických výrobkov a pestovateľov makadamových orechov. Spoločnosť Scientica, s.r.o., ktorá je partnerom Zoologického ústavu SAV sa zaoberá aplikovaným výskumom a zavádzaním biotechnologických postupov v medicíne, farmácii, poľnohospodárstve, lesníctve, potravinárstve a ochrane životného prostredia. V Keni realizovala viacero projektov prenosu týchto skúseností do medicínskej, veterinárnej či poľnohospodárskej praxe. Družstvo Integra Co-op realizovalo výstavbu ekoturistického zariadenia s kapacitou 30 lôžok, ktorého akcionármi sú členovia miestnej komunity. Vodným zdrojom sa venovala spoločnosť Aurex aplikáciou solárnych elektrární na komunitné a turistické objekty v národných parkoch, ktoré zabezpečia prístup obyvateľstva k pitnej vode. Prístup obyvateľstva k pitnej vode riešil aj projekt firmy Aqua-Geo. Spoločnosť SCPC sa venovala zavádzaniu environmentálnych metód vo výrobných firmách.

Materiál bol vytvorený v rámci projektu „„Koordinácia odbornej spolupráce mimovládnych rozvojových organizácií v záujme zvyšovania efektívnosti slovenskej rozvojovej pomoci“ , financovaného zo zdrojov SlovakAid.

V rámci väčšieho zapojenia do rozvojovej spolupráce a vytvárania príležitostí pre slovenské podnikateľské subjekty bola v roku 2012 na MZVaEZ SR pripravená *Koncepcia zapájania podnikateľských subjektov do oficiálnej rozvojovej pomoci* (koncepcia).

Z hľadiska nových foriem rozvojovej pomoci definovaných v koncepcii otvorí MZVaEZ SR v roku 2013 dotačnú schému pre začínajúce podnikateľské partnerstvá v rozvojových krajinách (tzv. Start Up), z ktorej bude financované identifikovanie a vyhľadávanie partnerských subjektov v rozvojovej krajine, vypracovanie prípadových štúdií, podnikateľských plánov, trhových a marketingovej analýz, certifikácia výrobkov, školenie miestnej pracovnej sily a pod.

Pilotne bude otestovaná nová forma spolufinancovania projektov, ktoré budú predkladať slovenské firmy na základe konkrétneho zadania. V praxi to bude znamenať, že MZVaEZ SR/ZÚ pripraví projektový zámer po konzultácii s vládou rozvojovej krajiny a formou výzvy bude hľadať slovenského realizátora tohto zámeru. Na rozdiel od aktuálnej modality bilaterálnych projektov realizovaných na základe žiadosti o dotáciu, bude možné týmto novým spôsobom vybrať najefektívnejšiu ponuku na konkrétnu aktivitu a zároveň vychádzať z reálnej potreby rozvojovej krajiny.

Modality „Start up“ a projekty na základe konkrétneho zadania by mali byť v súlade s prioritami kenskej vlády uvedených v ekonomickom pilieri *Vízie 2030*. Do úvahy prichádza najmä turizmus, najmä podpora inovatívne foriem (ekoturizmus), poľnohospodárstvo a podpora výroby pre regionálne a medzinárodné trhy (napríklad formou certifikácie výrobkov).

Treťou formou je účasť podnikateľských subjektov v rozvojovej spolupráci je podľa koncepcie zapájania slovenských podnikateľských subjektov účasť na bilaterálnych projektoch podľa sektorových priorít slovenskej ODA stanovených pre Keňu. V rámci sektorových priorít slovenskej ODA pre Keňu, stanovených v tomto dokumente, prichádzajú do úvahy najmä sociálno-ekonomický rozvoj vidieka (zvyšovanie produktivity v poľnohospodárstve, zavádzanie moderných technológií v poľnohospodárstve a pri spracovávaní potravín, zavádzanie zelených energií, či využívanie solárnych energií). V rámci zdravotníctva je priestor najmä pri zavádzaní moderných medicínskych technológií a liečebných postupov. V sektorovej priorite Vzdelávanie a praktické zručnosti je priestor najmä v oblasti zvyšovania kvalifikácie.

Koncepcia zároveň definuje metódy, ktoré majú byť súčasťou podnikateľských zámerov, ako sú: budovanie kapacít a infraštruktúry, informatizácia a modernizácia miestneho partnerského subjektu, založenie spoločného podniku, resp. vytvorenie pobočky, transfer technických skúseností, know-how a zaškolenie pracovníkov.

K skvalitneniu výberu rozvojových projektov predkladaných podnikateľskými subjektmi by malo prispieť intenzívnejšie zapojenie ZÚ do výberového procesu a využívanie nezávislých expertov, ktorí budú posudzovať odbornú stránku projektov.

K zdokonaleniu programu ODA bude zabezpečená lepšia informovanosť podnikateľských subjektov o možnosti získania prostriedkov slovenskej ODA a poskytnutá podpora novozaloženej Platformy podnikateľských subjektov spolupracujúcich s rozvojovými krajinami.

9. Koordinácia donorov pôsobiacich v Keni

Objem rozvojovej spolupráce v Keni rastie kontinuálne od roku 2002. V roku 2010 získala Keňa rozvojovú pomoc približne v hodnote 1 miliardy USD. Spomedzi multilaterálnych donorov mali najväčší podiel Svetová banka (41%), Európska únia (18%) a Africká rozvojová banka (16%). V rámci bilaterálnej pomoci tvorila pomoc Číny 14% a príspevky Nemecka a Francúzska boli na úrovni približne 13%.

Od roku 2005 sa donori v Keni začali organizovať ako koordinačná skupina donorov (v súčasnosti pod názvom Skupina rozvojového partnerstva (Donor Partnerhip Group - DPG) a v rámci jednotlivých sektorových donorských skupín. Spolupredsedami DPG v súčasnosti sú Dánsko a Svetová banka. Slovenská republika sa vzhľadom k svojej dlhodobej rozvojovej angažovanosti v Keni a nadväznosti na Slovenské rozvojové fórum konané v Nairobi v novembri 2012 stala vo februári 2013 plnoprávnym členom DPG a aktívne sa zapojila napr. do práce sektorovej skupiny donorov pre prípravu všeobecných volieb v Keni. Členstvo SR v DPG vytvára priestor pre užšiu spoluprácu SR s ostatnými donormi, pre častejší a systematickejší kontakt a interakciu s predstaviteľmi kenskej vlády a kenských MVRO, ako aj pre ľahší prístup k dôležitým informáciám z oblasti rozvojovej spolupráce.

Formulovanie a podpis spoločnej stratégie na pomoc Keni (Kenya Joint Assistance Strategy - KJAS) medzi kenskou vládou a 17 rozvojovými partnermi reprezentujúcimi 90% oficiálnej rozvojovej pomoci smerujúcej do Kene v roku 2007 bol významným krokom ku koordinácii rozvojovej spolupráce. Vláda Kenskej republiky a partneri združení v KJAS za zaviazali dodržiavať princípy Rímskej deklarácie (2003) a Parížskej deklarácie (2005) o efektivity pomoci. Hlavnou črtou KJAS je dôraz na partnerstvo medzi zahraničnými donormi, kenskou vládou a občianskou spoločnosťou.

Keďže spoločná stratégia na pomoc Keni bola platná pre obdobie 2007 – 2012, SR by sa mala zapojiť do tvorby spoločnej stratégie na nové programovacie obdobie.

Dôležitým prvkom zefektívnenia a zdokonalenia slovenskej ODA je spolupráca slovenskej strany so zahraničnými donormi pôsobiacimi v Keni. Zámerom tejto spolupráce je zmapovať aktivity donorskej komunity, hľadať priestor pre nové slovenské iniciatívy, ale najmä zistiť oblasti možnej trilaterálnej spolupráce. Trilaterálna spolupráca s tradičnými, ako aj novými donormi v Keni, by mala prispieť k skvalitneniu slovenskej ODA, ku koordinácii rozvojových aktivít, ako aj k získaniu dodatočných finančných prostriedkov pre slovenské projekty v krajine.

Sektorové zameranie kľúčových donorov v Keni je pomerne rôznorodé. Podľa tabuľky v prílohe č. 1 o sektorovom zameraní jednotlivých donorov majú najporovnateľnejšie sektorové zameranie Dánsko, Nemecko, Holandsko a Veľká Británia (poľnohospodárstvo, rozvoj súkromného sektora, dobrá správa vecí verejných, zdravotníctvo a HIV/AIDS a vzdelávanie). V téme dobrej správy vecí verejných sú aktívne najmä škandinávske krajiny – Dánsko, Nórsko, Švédsko, Fínsko a tiež Kanada a USA.

10. Modality oficiálnej rozvojovej spolupráce SR v Keni

Bilaterálne projekty

Bilaterálne projekty (zvyčajne v trvaní do 24 mesiacov) sa budú schvaľovať na základe žiadostí o dotácie v súlade s existujúcimi legislatívnymi predpismi. Sektorové zadanie výziev bude vychádzať zo sektorového zamerania programovej stratégie pre Keňu pre roky 2013 – 2016.

Rámcové kontrakty

V prípade budúceho zvyšovania finančných zdrojov v rámci slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce sa pristúpi k implementácii rámcových kontraktov so skúsenými slovenskými realizátormi projektov. Pôjde o realizáciu projektov/programov realizovaných vo viacročných cykloch (min. 3 roky) v programových krajinách. Realizátori rámcových kontraktov musia dokladovať bezproblémovú históriu realizácie projektov slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce a expertízu vo vybraných sektorových prioritách.

Mikrogranty

Mikrogranty do výšky 5 000 Eur sa poskytujú miestnym organizáciám prostredníctvom ZÚ Nairobi v súlade s existujúcimi legislatívnymi predpismi. Sektorové zameranie mikrograntov vychádza zo sektorového zamerania programovej stratégie pre Keňu pre roky 2013 – 2016, ktoré sa zverejňuje pre miestnych záujemcov o predkladanie žiadostí o mikrogranty.

Podpora zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce

V súlade s Koncepciou zapájania podnikateľských subjektov do oficiálnej rozvojovej pomoci

z hľadiska nových foriem rozvojovej spolupráce otvorí MZVaEZ SR v roku 2013 dotačnú schému pre začínajúce podnikateľské partnerstvá v rozvojových krajinách (tzv. Start Up), z ktorej bude financované identifikovanie a vyhľadávanie partnerských subjektov v rozvojovej krajine, vypracovanie prípadových štúdií, podnikateľských plánov, trhových a marketingovej analýz, certifikácia výrobkov, školenie miestnej pracovnej sily a pod.

Pilotne bude otestovaná nová forma spolufinancovania projektov, ktoré budú predkladať slovenské firmy na základe konkrétneho zadania. V praxi to bude znamenať, že MZVaEZ/ZÚ pripraví projektový zámer po konzultácii s vládou rozvojovej krajiny a formou výzvy bude hľadať slovenského realizátora tohto zámeru. Na rozdiel od aktuálnej modality bilaterálnych projektov, o ktoré sa môžu uchádzať aj podnikateľské subjekty, bude možné vybrať najefektívnejšiu ponuku na konkrétnu aktivitu a zároveň vychádzať z reálnej potreby rozvojovej krajiny.

Štipendiá

Pri poskytovaní štipendií pri zachovaní doterajšieho mechanizmu poskytovania vládnych štipendií pre kenských študentov na slovenských vysokých školách je cieľom zamerať sa aj na poskytovanie štipendií pre kenských študentov zo sociálne slabých komunít pre ich štúdium na kenských vysokých školách, čo zabráni „úniku mozgov“ z Kene a zároveň sa podporuje budovanie kapacít kenských vysokých škôl.

Humanitárna a post-humanitárna pomoc

Zmyslom poskytovania humanitárnych intervencií je reagovať na mimoriadne situácie vyplývajúce z dlhodobých kríz v krajine, na prírodné katastrofy a iné krízové situácie a pripravovať preventívne programy. Humanitárne intervencie vyžadujú úzku spoluprácu a koordináciu s národným krízovým národným centrom v Keni a medzinárodnými humanitárnymi organizáciami pôsobiacimi v postihnutej oblasti, aby sa zabránilo duplicite intervencií a zvýšila sa efektivita a adresnosť poskytovanej pomoci.

Trilaterálna spolupráca

Dôležitým prvkom zefektívnenia a zdokonalenia slovenskej ODA je spolupráca slovenskej strany so zahraničnými donormi pôsobiacimi v Keni. Zámerom tejto spolupráce je zmapovať aktivity donorskej komunity, hľadať priestor pre nové slovenské iniciatívy, ale najmä zistiť oblasti možnej trilaterálnej spolupráce. Trilaterálna spolupráca s tradičnými, ako aj novými donormi v Keni, by mala prispieť k skvalitneniu slovenskej ODA, ku koordinácii rozvojových aktivít, ako aj k získaniu dodatočných finančných prostriedkov pre slovenské projekty v krajine.

Program CETIR

Program CETIR (Centrum na odovzdávanie transformačných, integračných a reformných skúseností SR) využíva MZVaEZ SR na odovzdávanie skúseností partnerským krajinám a od roku 2012 je otvorený aj rozvojovým krajinám vrátane Kene. Kenskej strane cez CETIR je možné navrhnúť spoluprácu napr. pre zástupcov štátnej správy v oblasti reformy bezpečnostného sektora, školstva, zdravotníctva, budovania občianskej spoločnosti, tvorby podnikateľského prostredia a pod. Formou spolupráce môžu byť realizované krátkodobé (do 1 týždňa) vzdelávacie a študijné cesty na Slovensko pre max. 10 účastníkov alebo cesty slovenských expertov a konzultantov do Kene.

Vysielanie dobrovoľníkov

V roku 2012 MZVaEZ SR vytvorilo systém vysielania dobrovoľníkov v rámci ODA, vrátane pravidiel financovania a podmienok výberu dobrovoľníkov. Národný mechanizmus vysielania dobrovoľníkov sa bude zameriavať na podporu budovania národných kapacít a schopností ľudí a komunít v rozvojových krajinách prostredníctvom zdieľania zručností a vedomostí slovenských expertov.

Multilaterálne iniciatívy

V Keni existuje veľký počet fondov s rôznym sektorovým a tematickým zameraním pod správou agentúr OSN alebo iných rozvojových inštitúcií, do ktorých finančné prispievajú bilaterálni donori. V oblasti dobrého spravovania vecí verejných je to napríklad UNDP „Basket fund for elections“, do ktorého SR prispela finančným príspevkom 10 000 Eur, ďalej „URAIA Trust“ v správe UNDP, ktorý je od roku 2011 pokračovateľom National Civic Education Program, zameraný na podporu občianskych práv a povinností alebo „Gender and Governance Program“, manažovaný agentúrou UNIFEM, zameraný na zvýšenie participácie žien v politických procesoch.

Poznámka: Pri limitovaných finančných prostriedkoch na bilaterálne aktivity je na zvážení MZVaEZ SR využívanie multilaterálnych donorských fondov. Ich sektorový výber záleží od aktuálnych zahranično-politických priorit MZVaEZ SR pre Keňu.

11.Zmluvná základňa medzi Slovenskou republikou a Kenskou republikou

V decembri 2011, počas oficiálnej návštevy ministra zahraničných vecí SR, bola v Nairobi podpísaná Dohoda o rozvojovej spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kenskej republiky. Dohoda zatiaľ nenadobudla platnosť, čaká sa na ukončenie vnútroštátnej schvaľovacej procedúry na kenskej strane. Predpoklad ukončenia legislatívnej procedúry je v roku 2013. Nadobudnutie

právoplatnosti Dohody bude znamenať pre slovenské rozvojové subjekty výrazný prínos pri implementácii rozvojových projektov na území Kene.

12. Monitoring a hodnotenie programovej stratégie pre Keňu

Nové výzvy v oblasti rozvojovej spolupráce a meniaca sa situácia v málo rozvinutých krajinách vyžadujú dôkladnú analýzu a pochopenie stratégií a politík implementovaných v tomto náročnom prostredí. Z hľadiska objemu vynaložených prostriedkov na rozvojovú spoluprácu, je hodnotenie jedným z hlavných kontrolných mechanizmov, ktoré pomáhajú pochopiť okolnosti, procesy a výsledky (kladné i záporné) rozvojových aktivít a poskytnúť potrebné údaje, na základe ktorých je možné určiť ďalšie smerovanie a zameranie pomoci.

Dôležitým komponentom stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci SR pre Keňu je preto nastavenie takých kontrolných mechanizmov a hodnotenia, ktoré umožnia transparentnú kontrolu a flexibilnú reakciu na aktuálne podmienky a okolnosti. V súlade s týmito princípmi sa odporúča hodnotenie rozvojovej intervencie na programovej, projektovej a sektorovej úrovni:

Programová úroveň

- Harmonizácia stratégie slovenskej ODA v Keni s programami a iniciatívami EÚ (EC Joint Programming).
- V polovici obdobia platnosti Stratégie (2014) sa odporúča predbežné zhodnotenie dosiahnutých výsledkov, posúdenie podmienok v oblastiach, kde sa realizujú rozvojové projekty a zhodnotenie efektívnosti vynaložených prostriedkov. Na základe výsledkov predbežného zhodnotenia stratégie sa pripraví dokument s odporúčaniami a prípadnými korektívnymi návrhmi.
- Po ukončení implementácie Stratégie v roku 2016 sa odporúča celkové posúdenie stratégie z hľadiska transparentnosti, efektívnosti a koherentnosti a z hľadiska dopadov na konečných prijímateľov, udržateľnosti výsledkov a efektívnosti vynaloženia finančných prostriedkov.

Hodnotenie na programovej úrovni by malo byť realizované nezávislými expertmi.

Projektová úroveň

- Hodnotenie odborných, administratívnych a finančných kapacít žiadateľa o dotáciu.
- Hodnotenie projektového návrhu nezávislými odborníkmi podľa zamerania projektu.
- Posúdenie kvality projektového návrhu, zapracovania prierezových tém, kvality indikátorov a udržateľnosti očakávaných výsledkov.
- Priebežné monitorovanie implementácie projektov a kontrola vynakladania finančných prostriedkov v súlade s finančnými pravidlami slovenskej ODA. Každý projekt bude monitorovaný minimálne jeden krát počas štádia jeho implementácie. Monitoring realizujú SAMRS a ZÚ Nairobi, ktoré informujú MZVaEZ SR o výsledkoch monitoringu.
- Externé hodnotenie – komplexné hodnotenie vybraných projektov (v závislosti od počtu realizovaných projektov sa odporúča externe vyhodnotiť aspoň 30% projektov po ich ukončení a posúdiť dopady a udržateľnosť výsledkov). MZVaEZ SR a SAMRS zabezpečujú zadávanie externého hodnotenia projektov a programov v jednotlivých sektoroch v súlade s plánom hodnotenia projektov oficiálnej rozvojovej spolupráce pre daný rok. V priebehu platnosti programovej stratégie by mali byť realizované externé hodnotenia vybraných projektov v každej sektorovej intervencii.

Sektorová úroveň

- Zhodnotenie relevantnosti vybraných sektorových priorít z hľadiska priorít slovenskej ODA a kenskej vlády.
- Vyhodnotenie rozvojových aktivít a projektov v rámci vybraného sektora a dosiahnutých výsledkov v porovnaní s počiatočným stavom.
- Posúdenie kvality partnerských inštitúcií v rámci daného sektora a vzťahu konečných prijímateľov pomoci k výsledkom.
- Posúdenie synergie jednotlivých implementovaných projektov v rámci daného sektora.

13. Zoznam skratiek

AS	militantné hnutie Al Shabaab
CETIR	Centrum na odovzdávanie transformačných, integračných a reformných skúseností SR
DAC OECD	Development Assistance Committee of the Organisation for Economic Co-operationand Development – Výbor pre rozvojovú spolupráce Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj
DCAF	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces - Ženevské centrum pre demokratickú kontrolu ozbrojených síl
DPG	Donor Partnership Group – Skupina rozvojového partnerstva
EÚ	Európska únia
ISSAT	International Security Sector Advisory Team - Medzinárodný poradný tím pre reformu bezpečnostného sektora
KANU	Kenya Africa National Union – Kenský africký národný zväz
KJAS	Kenya Joint Assistance Strategy – Spoločná stratégia na pomoc Keni
MTP	Medium Term Plans – strednodobé plány Vízie 2030
MTS	Medzinárodný trestný tribunál
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
ODA	Official Development Assistance – oficiálna rozvojová spolupráca
OSN	Organizácia spojených národov
UNDP	United Nations Development Programme
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
SR	Slovenská republika
ZÚ	zastupiteľský úrad

Materiál bol vytvorený v rámci projektu „„Koordinácia odbornej spolupráce mimovládnych rozvojových organizácií v záujme zvyšovania efektívnosti slovenskej rozvojovej pomoci“ , financovaného zo zdrojov SlovakAid.

14. Prílohy

Príloha č. 1 Sektorové priority kľúčových donorov v Keni

	Africká rozvojová banka	Kanada	Dánsko	Európska komisia	Francúzsko	Fínsko	Nemecko	Taliansko	Japonsko	Holandsko	Nórsko	Španielsko	Švédsko	Veľká Británia	OSN	USA	Svetová banka
Poľnohospodárstvo	●		●	●			●		●	●			●		●	●	●
Dobrá správa vecí verejných		●	●	●		●	●			●	●		●	●	●	●	●
Vzdelávanie	●	●		●			●	●	●			●		●	●	●	●
Energetika	●			●	●	●			●			●			●		●
Životné prostredie	●		●	●	●	●			●	●				●	●	●	●
Rodová rovnosť	●	●		●							●	●	●		●		
Zdravotníctvo a HIV/AIDS			●	●	●		●	●	●			●		●	●	●	●
Správa územia									●				●	●	●	●	●
Rozvoj súkromného sektora	●		●	●	●				●	●				●	●	●	●
Cestná infraštruktúra a doprava	●			●	●				●						●		●
Sociálna ochrana				●	●			●	●			●		●	●	●	●
Decentralizácia a samosprávne riadenie	●			●	●			●					●		●		●
Voda a sanitácia	●			●	●		●	●	●	●		●	●		●	●	●

Zdroj: www.aideffectiveness.go.ke, prítomnosť kľúčových rozvojových partnerov v Keni podľa sektorov definovaných KJAS v rokov 2007-2012

Materiál bol vytvorený v rámci projektu „„Koordinácia odbornej spolupráce mimovládnych rozvojových organizácií v záujme zvyšovania efektívnosti slovenskej rozvojovej pomoci“ , financovaného zo zdrojov SlovakAid.

Príloha č. 2 Prehľad doterajších aktivít slovenskej rozvojovej spolupráce v Keni

1. Prehľad doterajších aktivít oficiálnej rozvojovej pomoci v Keni (2004 – 2012)

Zdravotníctvo

Slovenská expertíza (Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Trnavská univerzita v Trnave a mimovládna organizácia Magna Deti v núdzi) v oblasti poskytovania zdravotníckych služieb smerovala najmä do oblasti boja proti podvýžive a boja proti HIV/AIDS.

Boj proti podvýžive detí bol realizovaný formou zakladania výživových centier pre matky s deťmi do 5 rokov, kde sa zabezpečuje diagnostika a 6-mesačná ambulantná liečba (sušené mlieko, výživová kaša, vitamínové doplnky) a zároveň poradenská činnosť pre matky o výžive a správnej zdravotnej starostlivosti.

Programy zamerané na boj proti HIV/AIDS boli venované antiretrovírusovej liečbe najmä žien a detí, postihnutých touto chorobou a liečbe na zabránenie prenosu choroby z matky na dieťa. V rámci projektov bola poskytovaná diagnostika a poradenstvo tehotným ženám, ktoré boli zapojené do komplexnej PMTCT liečby.

Zabezpečovať prístup obyvateľstva k základným zdravotníckym službám má zmysel v izolovaných oblastiach bez existencie zdravotných zariadení, ako tomu bolo napr. na ostrove Rusinga v projekte občianskeho združenia Humanistické centrum NAROVINU. V medzinárodnom konzorciu tu bola realizovaná výstavba a zariadenie zdravotníckeho centra s rádiusom pre 10000 obyvateľov a komunitného centra.

Dôležitým typom projektu na budovanie miestnych kapacít zdravotníckeho personálu je 3-ročné bakalárske štúdium sociálnej práce s dôrazom na verejné zdravotníctvo pre študentov zo sociálne slabých komunít, ktoré realizuje Vysoká škola sv. Alžbety v Bratislave v spolupráci s Východoafrickou katolíckou univerzitou v Nairobi. Takého vzdelávanie je efektívnejšie ako poskytovanie štipendií limitovanému počtu absolventov štúdia na Slovensku, ktorí tu väčšinou aj ostanú žiť a nevrátia sa domov. Využitie slovenských lekárov v oblasti výučby a prípravy budúcich zdravotníckych pracovníkov je v krajine, ako je Keňa efektívnejšie, ako ich zapojenie do priameho dlhodobého poskytovania zdravotníckych služieb.

K rozvoju zdravotníctva v Keni prispieva aj zavádzanie nových liečebných postupov, ako tomu bolo v projekte slovenskej firmy Scientica s.r.o., ktorá zaviedla larvoterapiu (liečbu dlhodobo sa nehojacich rán sterilnými larvami) do humánnej a veterinárnej medicíny v spolupráci s Kenským poľnohospodárskym výskumným ústavom.

Vzdelávanie

Projekty s cieľom zabezpečiť prístup k základnému vzdelávaniu, ktoré sú zamerané najmä na deti ulice, boli často kombinované s výstavbou potrebnej infraštruktúry (vzdelávacie centrum, internát, dielňa...), vždy boli však doplnené o zabezpečenie poskytnutia následného vzdelávania (SAVIO a centrá/školy Bosco Boys, Vysoká škola sv. Alžbety). Okrem základnej výučby (prípadne úhrady školských poplatkov) boli do výučby zahrnuté aj témy, ako je hygiena, zdravotná prevencia (HIV/AIDS, drogová závislosť), rozvoj osobnosti, prípadne moderné výchovné metódy pre učiteľov a rodičov.

Špeciálnou kategóriou je odborné vzdelávanie, zamerané na poskytnutie remeselných zručnosti (stolárstvo, zváračstvo, krajčírstvo, kaderníctvo, chov domácich zvierat, pestovanie plodín), ktoré majú zvýšiť kvalifikáciu a pomôcť pri uplatnení sa mladých ľudí na trhu práce (projekty SAVIO, Dvojfarebný svet). Vzdelávanie učiteľov a študentov SŠ v oblasti využívania IT technológií, kombinované s vybavením škôl počítačovou technikou a prístupom k internetu realizovala Nadácia Pontis.

Ekonomický rozvoj (poľnohospodárstvo, podpora malého podnikania)

Podpora ekonomického rozvoja a sebestačnosti rodín a komunít patrí k dôležitým faktorom rozvoja. Realizované projekty v sebe okrem ekonomických faktorov zahŕňali aj sociálny faktor, t.j. zameriavali sa napríklad na sociálne slabé skupiny obyvateľstva, na ženy alebo na dodatočné faktory, ako je ochrana prírody. Združenie Človek v ohrození poskytovalo vidieckym komunitám (najmä ženám) školenia zamerané na mikropôžičky na rozbeh alebo rozvoj malých živností, ako je chov domácich zvierat, výroba a predaj tradičných výrobkov, krajčírstvo, košikárstvo, výroba mydla či tehál. Nadácia Integra realizovala projekt zavádzania zodpovedného podnikania a etických podnikateľských stratégií pre miestne firmy, jej dcérska spoločnosť Integra Co-op realizovala výstavbu ekoturistického zariadenia s kapacitou 30 lôžok, ktorého akcionármi sú členovia miestnej komunity a ďalšia dcérska spoločnosť Ten Senses poskytla školenia marketingu a prístupu na trh pre remeselníkov a výrobcov tradičných afrických výrobkov a pestovateľov makadamových orechov. Firma TIMAN sa zameriavala na zvýšenie produktivity poľnohospodárskych družstiev a ich členov – farmárov zameraných na chov dobytka a predaj mlieka.

Keďže väčšina kenskej populácie sa zaoberá poľnohospodárstvom, v čase zmierňovania následkov klimatických zmien je potrebné zavádzať poľnohospodárske technológie, ktoré sú šetrné k ochrane prírody. Produktívne poľnohospodárstvo je tiež riešením potravinovej bezpečnosti, na čo sa vo svojich projektoch zameriavala Slovenská katolícka charita, ktorá poskytovala rodinám farmárov okrem školení aj domáce zvieratá a osivo na plodiny a prístup k pitnej vode. Človek v ohrození zaviedol výučbu poľnohospodárskych zručností na školách, kde boli založené školské záhrady a skleníky a úroda z nich slúži na zlepšenie výživy žiakov. Oba projekty riešia aj pestovanie drevín v lesných škôlkach, zalesňovanie a zavádzanie energeticky úsporných piecok. Ústav zoológie SAV v spolupráci s Kenským poľnohospodárskym výskumným ústavom zavádzal metódu sterilizácie tse-tse múch s cieľom obmedziť jej výskyt v postihnutých oblastiach.

Ochrana životného prostredia

Zdieľanie expertízy v oblasti ekológie využili Slovenský hydrometeorologický ústav a organizácia EFRA, ktoré pre kenských partnerov pripravili odbornú štúdiu o zmierňovaní dopadov zmeny klímy v Keni a Stratégiu ochrany lesov pre zabezpečenie bilancie uhlíka a zachovanie biodiverzity v podmienkach zmeny klímy. Firma SCPC sa venovala zavádzaniu environmentálnych metód vo výrobných firmách.

Projekt Človeka v ohrození sa zameral na znižovanie degradácie ekosystému Mau forest prostredníctvom výsadby 150000 sadeníc, zakladaním lesných škôlok a zavedenie sporákov na biologické palivo pre domácnosti, čím sa znižuje závislosť na dreve ako palive. Firma Aurex aplikovala solárne elektrárne na komunitné a turistické objekty v národných parkoch, ktoré zabezpečia prístup obyvateľstva k pitnej vode. Prístup obyvateľstva k pitnej vode rieši aj projekt firmy Aqua-Geo.

Infraštruktúra

Spoločnosť WAY INDUSTRY, a.s. realizovala projekt na Zabezpečenie kapacít pre tréning mechanického odmínovania. V rámci projektu dodala potrebné odmínovacie zariadenie Božena 4 a poskytla zaškolenie personálu miestneho partnera IMATC.

2. Prehľad aktivít ďalších slovenských subjektov financovaných zo súkromných zdrojov

Najväčšia každoročná verejná zbierka – Dobrá novina – je koledníčka akcia, ktorú organizuje občianske združenie **eRko HKSD.** Od roku 1995 vyzbierala od slovenských občanov takmer 7 mil. Eur na projekty v Afrike. Práve v Keni podporila Dobrá novina svoje prvé projekty, ktoré realizujú miestne organizácie – pre deti z ulice v hlavnom meste Nairobi. Odvtedy sa podpora rozšírila i na telesne a duševne postihnuté deti, znevýhodnené skupiny žien, ľudí trpiacich nedostatkom vody. Teritoriálna pôsobnosť je v Nairobi a jeho širšom okolí, na severe krajiny, ale aj v západnej Keni.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave financuje z vlastných zdrojov od roku 2004 sieť zdravotníckych a sociálnych projektov v Nairobi: klinika a sirotinec v Mihangu, centrum na testovanie a poradenstvo o HIV/AIDS v Mukuru, antimalnutričné centrá v slumoch South B a Lunga lunga. V Eldorete financuje kliniku a azylové centrum pre dievčatá, v Kisumu ošetrovateľský projekt Sisters of Mercy pre umierajúcich na HIV/AIDS.

Nadácia Integra financuje z vlastných zdrojov programy vzdelávania pre deti z ulice, siroty s HIV/AIDS. Venuje sa aj podpore poľnohospodárstva a malého podnikania formou podpory 3 družstiev pestovateľov makadamových orechov, ktoré združujú spolu viac ako 1300 farmárov a fabriky na spracovanie makadamových orechov Ten Senses Africa, ktorá zamestnáva 100 žien zo slumu.

Materiál bol vytvorený v rámci projektu „„Koordinácia odbornej spolupráce mimovládnych rozvojových organizácií v záujme zvyšovania efektívnosti slovenskej rozvojovej pomoci“ , financovaného zo zdrojov SlovakAid.